

Letectvo u nás a v cizině.

Anglické letecké manévry v r. 1935.*)

Od 22. do 26. července t. r. byla jako každoročně v okolí Londýna velká letecká cvičení. Všeobecná situace se podobala v hlavních obrysech situaci při cvičeních loňských.

Stát jižní (strana červená), do jehož oblasti náležel průplav (Kanál La Manche) a jeho severní pobřeží, měla za úkol napadnout stát severní (strana modrá), jehož hlavním městem byl Halton. Hlavní útoky měly však býti vedeny na jiné cíle, především proti Cardingtonu jakožto vojenskému středisku, Dagenhamu, sídlu motorového průmyslu, Hendonu, důležitému letišti, Park Royalu, továrnám na letadla, proti tenisovým hřištím ve Wimbledonu jakožto záložním leteckým skladům, ministerstvu letectví jakožto sídlu ministerstva letectví modrých, proti loděnicím u Tilbury jakožto loděnicím válečného námořnictva, dále proti Northoltu, Duxfordu a North-Wealdu jakožto důležitým leteckým přístavům.

Cvičení se zúčastnilo asi 370 letounů. Modrá strana měla, vyjímajíc jednu letku zvědných letounů (Hawker „Audax“), výhradně letouny stíhací, a to 16 letek, z nichž 4 byly těžké stíhací letky Hawker „Demon“ (dvoumístné letouny).

*) Luftwehr, čís. 8. a 9. z r. 1935.

Cervení naproti tomu měli pouze letouny bombardovací, a to 4 letky Hawker „Hart“, 2 letky Fairey „Gordon“, 3 letky Handley Page „Heyford“, 4 letky Vickers „Virginia“, 1 letku Handley Page „Hinaidi“ a 1 letku letounů Boulton a Paul „Side-strand“ a „Overstrand“, celkem 15 letek.

Zásahy svržených pum byly zjišťovány jako v roce předešlém pomocí temné kontrolní komory, pro kterou moment spuštění pumy byl signalisován za dne kouřovým a za noci světelným znamením. Podle toho pak byl vyhodnocením zjištěn bod (prostor), do něhož by ve skutečnosti puma dopadla.

Ředitelem cvičení byl maršál letectva Sir Robert Brooke-Popham. Velitelem strany červené byl podmaršál letectva Playfair, strany modré podmaršál letectva Joubert de la Ferté.

Proti loňsku byl letos proveden útok, jehož jednotlivé operace se protáhly přes 48 hodin. Nejdůležitější změnou bylo, že nejrychlejší lehké stíhací letouny modrých, které roku loňského byly umístěny poblíž pobřeží, měly tentokrát svá základní letiště v blízkosti ohroženého prostoru, t. j. u North Weald a Horchurch. Pro tuto změnu bylo rozhodující především to, že letos bylo užito nových typů bombardovacích letounů, jako Handley Page „Heyford“, a že útoky červených byly konány z velké výšky — asi 5000 m — kdežto v roce předešlém pouze z výše okolo 2000 m.

Poněvadž povětrnost při letošních cvičeních nebyla tak příznivá (zataženo a špatná dohlednost) jako loni, měl útočník i obránce zcela jiné bojové podmínky.

To vedlo k výsledkům, jež budou mít pro leteckou obranu Anglie za následek mnoho pronikavých změn. Především se ukázalo, že při velkých výškách útočníka a zaviněné tím slabší slyšitelnosti letounů rostou nesnáze pro bezvadnou hláskou službu; pozorování a včasné hlášení je tím značně ztíženo.

Stojí za povšimnutí, že časopis „Daily Mail“ žádá, aby těžiště hláskové služby bylo ve větší míře než dosud přeloženo do vzduchu.

Na základě vyčerpávajících zpráv anglických odborných časopisů o těchto cvičeních je nyní možno přejít k podrobné rozpravě.

Tak jako v letech předešlých měla i letošní cvičení dvojí účel:

Za prvé šlo o opětné přezkoušení vzdušné obrany Velké Británie, obzvláště Londýna, a její účinnosti. Za druhé jsou tato velkorysá cvičení ukončením výcviku ve větších formacích a mají dát bombardovacím a stíhacím jednotkám možnost operovat ve větších svazcích, s čímž je zároveň spojeno vyzkoušení velitelů a štábů. Nelze podceňovat, že i prostředky pozemní obrany a letecká hlásková služba měly příležitost zdokonalit při nich svůj výcvik. Letecká hlásková služba (Observer Corps) byla letos po prvé zařaděna při velkých cvičeních.

Třebaže tato cvičení měla podobný charakter jako v letech předešlých, vyžadují přece několika poznámek, týkajících se úchylek proti manévřům loňským. Předně nutno si všimnout doby bojů, které trvaly v jednotlivých operacích nepřetržitě 48 hodin, proti letům dřívějším, kdy bývaly boje od 8 do 18 hod. přerušovány.

Další novinkou bylo, že část bombardujících jednotek útočníka, a to jednotky denní, operovaly pro vzdálenou polohu svých stanovišť v území jižní strany z předstunutých letišť, z leteckých přístavů v Mastonu a Mortleshamu a z leteckého civilního přístavu v Mouseholdu.

Poněvadž se ukázalo, že umístění letišť pro nejrychlejší stíhací jednotky při mořském pobřeží je chybou, byla ona letiště přesunuta na místa blíže Londýna, kde mohla ještě včas dostat poslední zprávy letecké hláskové služby.

Jak již bylo řečeno, bylo při těchto cvičeních po prvé použito bombardovacích letounů typu Handley Page — „Heyford“, letounů to značně rychlejších a s větším dostupem, než měly staré noční bombardovací typy. To umožnilo vykonat bombardovací útok z výše 5000 m proti 2000 m s letouny staršími. Obrana se proto rozhodla zavést ve dne i v noci permanentní hlídkovou službu stíhacích letounů, což se

ukázalo velmi účelným. Byly-li však mraky pod 1500 m, hlídková služba se nekonala. Hlídky byly spojeny se zemí radiotelefonicky.

Třeba tu však poznamenat, že při letošních cvičeních byly bombardovací útoky, vyjímaje útoky letem střemhlav, vykonány na určité cíle s výšek co největších. V okresech v okruhu 7 mil (11 km) od London-Bridge byly útoky s výšek pod 1500 m zakázány. To při nízkých mracích znemožnilo konat bombardovací nálety na uvedené okresy.

Po technické stránce je zajímavé, že na letišti Biggin Hill bylo pokusně místo dosud užívaných přistávacích světél, použito přistávacího světlometu, který vrhal na přistávací plochu vějířovitě světlo. Tohoto světlometu se používá na letištích dopravních a zapůjčila jej letecká společnost „Imperial Airways“. Až dosud se ho na letištích obsazených leteckými prostředky OPL. nepoužívalo, aby letiště byla udržována co nejvíce v temnu. Nyní však panuje přesvědčení, že lze rampu (světlomet) rozsvítit po krátkou dobu, když letouny startují nebo přistávají a že ji nepřítel tak snadno nezjistí jako stálá světla přistávací.

Zvláštní nařízení ředitelství cvičení.

Stihací a bombardovací letouny měly nařízeno létat v noci s rozsvícenými polo-hovými světly. Bombardovací letouny směly světla zhasit jen tehdy, když byly ze směru do pobřeží vzdáleny 10 mil, anebo když při přiblížení nad cíl letěly nad úsekem silně hájeným stihacími hlídkami.

Jestliže stihací útočili na bombardovací skupinu, musila pokračovat ve vytyčeném letu a rovněž tak, potkala-li skupina stíhačů skupinu bombardovačů, musila se ji vyhnout, aby tato skupina mohla udržet svůj vytčený kurs. K přiznání vítězství stíhačům nestačil obyčejný bojový dotyk se skupinou bombardovací, nýbrž útok musil být proveden podle všech pravidel.

Rovněž tak podle ustanovení pro boj v noci musili bombardovači sledovat dále svůj kurs, i když byli napadeni stíhači. V tomto případě měli stíhači sledovat bombardovače, vystřelit zelenou raketu a setrvat tři minuty za nimi.

Proti cvičením v roce 1927 měli noční bombardovací letouny zakázáno se bránit a rovněž tak nesměly se vyhnout paprskům světlometů.

Letecká hlášená služba — kromě jednotlivých hlídkových letounů, které byly v činnosti od svítání — byla v činnosti od 18 do 24 hodin.

V ostatní době byla hlášená služba nahrazována radiotelegrafickými zprávami, které byly v pravidelných časových intervalech podávány bombardujícími letounem a obsahovaly označení místa, nad kterým letoun právě byl.

Rozhodci prodlévali v noci u cíle, ve dne doprovázeli útočící letouny a hlásili výšku a čas vzdušných bojů nebo bombardování.

Sestřelené letouny nebyly při cvičení vyřadovány, nýbrž se účastnily z výcvičných důvodů dalších bojových operací.

Počasí.

Zrovna jako ve válce, mělo i při těchto cvičeních velkou úlohu počasí. V první noci bylo nebe zataženo mraky ve výši 600 m, po půlnoci byla od Kanálu přiváta hustá mlha, takže mnoho letišť bylo vyřadeno z činnosti. V druhé noci byla povětrnost ještě nepříznivější: obloha byla sice bez mraků, zato větší počet letišť byl zahalen přízemní hustou mlhou. Část posádek, které již byly ve vzduchu, musila být o této situaci zpravena. Ty pak, které neměly dostatek pohonných hmot, aby dolétly na jiné letiště, byly donuceny přistát. Přízemní mlha se dá v noci z letounu těžko poznat a piloti, kteří se snažili přistát za pomoci reflektoru v křídlech nebo světelných pum, poznali skutečnou situaci často až jen několik metrů nad zemí.

Letouny, které přistaly na nepřátelském letišti, byly zajaty, ale mohly opět startovat, aby se účastnily dalšího cvičení. Též v třetí noci zabráňovala přízemní mlha činností obou stran, zato v následující noci bylo nebe jen slabě zataženo a podmínky se pro stíhače značně zlepšily.

Zvláštní instrukce pro útočníka.

Velitelé skupin strany červené měli nařizeno, aby při náletu na své cíle manévrovali tak, aby poskytli stíhacím jednotkám co možná nejvíce příležitosti k útoku a rovněž tak, aby dali DPL. hojnou příležitost k palbě.

O účasti nových letounů typu „Heyford“ a vyplývajícím z toho značném zvýšení operační výšky (asi 5000 m) bylo již psáno. Pro stíhače byly tím dány daleko těžší podmínky, proto mohlo být nočních útoků zcela využito. Operační výška letounů typu „Virginias“ byla toliko 1800 m a i méně.

Operace denních bombardovacích letounů z předstunutých letišť se ukázaly mimořádně účelnými.

Bombardovací útoky — nehledě na jeden nebo dva útoky, provedené skupinou (Wing) dvou letek — děly se většinou v rojích (Flights) a v intervalech 10 až 15 minut za sebou. Pravidlo to se nijak zvlášť neosvědčilo, neboť po volném průletu obranné čáry prvním rojem byl druhý roj s naprostou jistotou obráncem zachycen.

Po prvé nebyla při letošních cvičeních žádná mezera mezi útoky denními a nočními; mezery při ranním svítání a večerním soumraku vyplnila letka 101 („Overstrand“ a „Sidestrand“) a letky 35—40 (Faurey — „Gordon“).

Úkoly obrany a jejich řešení.

Úloha bojových sil, které byly pod velením leteckého podmaršálka Jouberta de la Ferté, byla táž, jakou bude třeba řešit i ve válce. Bylo nezbytně nutno způsobit útočníku co možná největší ztráty, neboť dostatečně veliký počet ztrát u útočníka znamená konec útoku.

Největší obtíže činila obrana ústí řeky Temže, neboť tam docházela hlášení o útoku teprve tehdy, když už útočník byl nad obranným úsekem. Tento nedostatek se snažil velitel modré strany odstranit tím, že dal onen úsek uzavřít stíhačkami, kdežto ostatní letouny mohly v tomto hustě chráněném prostoru zůstat na zemi a startovat pak na první poplach. Zprávy o bližících se bombardovacích letounech, o jejich vzdálenosti, směru, počtu a tvaru, dodávaly střežící letouny radiotelefonicky. Volba způsobu útoku byla ponechána stíhačům.

Na některých letištích byly stále hlídky doplňovány stíhacími letouny, které byly v pohotovosti na letišti a startovaly nezávisle na letounech ve vzduchu hned, jakmile zjistily jakoukoliv známku o bližícím se nepříteli. Místo odlétuvšího letounu nastoupil do pohotovosti ihned další. Na letišti musil za všech okolností být vždy aspoň jeden letoun pohotově na ochranu letiště.

Vedení boje.

Podle úředních zpráv přelétlo hranice 12 bombardovacích skupin hodinu po dodání ultimata. Hned na začátku se ukázal velký význam počasí, neboť pod ochranou zatažené oblohy ve výšce 1000 až 1500 m se podařilo bojovým silám červených několik překvapujících bombardovacích útoků na Londýn a jeho okolí. Tilbury bylo vydatně zasaženo pumami; stíhací letouny na letišti v Northoltu a North-Wealdu unikly zničení jen odletem v poslední minutě.

Když se však o půlnoci přízemní mlha změnila v hustou mlhu, změnil se i okolnosti příznivé pro útočníka a při 19 z 43 zamýšlených útočných náletů musily se bombardovací skupiny vrátit, aniž našly cíl. Při 21 útocích bylo cílů dosaženo a v 11 případech byl při nich útočník zachycen stíhači.

Miha trvající do 7 hodin ráno znemožnila větší počet nočních útoků. Později následovaly ještě 4 útoky letek ve srazu, z nichž 3 byly zachyceny.

Za zlepšeného počasí dne 23. července k večeru byly provedeny 4 útoky šesti bombardovacích letek denních a dva útoky za šera na cíle u Hendonu, North-Wealdu, na ministerstvo letectví, Cardington a Dagenham. Většina z nich měla jen skrovné výsledky. Několikrát došlo k bojům ve výši 3600 m.

V druhé noci bylo pro nepříznivou předpověď počasí cvičení odtroubeno a 45 odstartovavších již bombardovacích letounů bylo odvoláno. Přesto byly Hendon, Halton a loděnice v Tilbury bombardovány s dobrými výsledky.

Příští ráno přineslo několik útoků na cíle v Londýně, při čemž z 8 útoků bylo 7 zachyceno.

V útocích bylo pokračováno dne 24. července po celý den. Letka Hawker „Hart“ útočila na Dagenham s výše 6000 m a unikla pak bez pronásledování. V tomto dni dosáhly 2 letky Hawker „Hart“ rekordu v zásazích pumami, ze 100 ran měly 85 zásahů, jiná dokonce měla 100% zásahů na North-Weald.

Na základě tohoto útoku rozhodlo ředitelství cvičení, že spojení mezi letištěm a vrchním velitelstvím modrých je na dobu dvou hodin přerušeno. Tu modří provedli během několika minut spojení letouny hlídkovými.

Několik dalších útoků mělo sice dobré výsledky, ale také stíhači měli mnoho úspěchů tím, že bombardovací skupiny buď na letu k cíli nebo zpět a mnohdy při obou cestách několikrát s úspěchem napadli.

Zvlášť zajímavý byl večerní souboj mezi letkou letounů Gloster „Gautlet“ — lehkých stíhaček a denní bombardovací letkou Hawker „Hart“ ve výši 7000 m.

V tomto dni a v následující noci, kdy byly operace pro mlhu částečně přerušeny, bylo provedeno 68 útoků, z nichž bylo toliko 27 zachyceno. 37 vzdušných bojů bylo potvrzeno.

K těmto bojovým fázím poznamenal „Air Officer Commanding-in-Chief A. D. G. B.“, že celkový poměr bojů v poměru k zachyceným nedává pro nedostatečné použití reflektorů a naslouchacích přístrojů, které jsou pro obranu země bez výminky nutné, zcela správný obraz výsledků.

Velkého uznání došla letecká hlásná služba, která se přes vyčerpávající službu velmi dobře osvědčila.

Dne 25. července se skončily 48hodinové boje po dalších útocích na Londýn a okolí.

Se zřetelem na poměry, jež nebyly vůbec válečné, je skoro nemožné učinit všeobecný závěr pro zhodnocení cvičení pro případ skutečné potřeby. Avšak přes to lze z výsledků těchto cvičení vytěžit různé poznatky a podle toho uvažovat, jak by asi v budoucnu letecká válka vypadala. K těmto novým poznatkům patří značné zvýšená přesnost bombardování (100% zásahů v bombardování za letu střemhlav), značné výšky moderních nočních bombardovacích letounů a tím ztížení hlásné služby při zjišťování blízkého nepřitele, což platí též pro stíhačky, které musí zachytit nepřitele ještě před náletem na cíl.

Dále nutno zaznamenat skutečnost, že po celou dobu cvičení nedošlo k žádné nehodě, vyjímaje nutné přistání dvoumotorového nočního letounu přestárlého typu. Je to důkaz spolehlivosti jak drakového, tak i motorového materiálu, hlavně však dobrého výcviku letců. Pozornosti zasluhuje dále použití důstojníků v záloze při cvičeních. Ti skládali posádky jedné regulérní stíhací letky, s kterou provedli s velmi dobrým výsledkem útok na jednu denní bombardovací letku.

Účinnost anglické pozemní obrany proti letadlům nelze pro malý počet reflektorů a naslouchacích přístrojů k obraně použitých vůbec hodnotit. Zajímavé jsou však poznatky, uveřejněné v časopise „Army, Navy and Air Force Gazette“ v článku „Poučení z posledních leteckých manévřů“, kde se v sešitě ze dne 1. srpna 1935 píše:

Zdá se, že pohotovi stíhači, kteří k boji odstartují, až když jim hlásná služba dodá zprávy o nepříteli, mají málo naděje na vyplnění svých úkolů. Od zavedení obrany stíhacími letouny změnila situaci dvě význačné věci: stále vzrůstající rychlost bombardovacích letounů a zavedení tlumičů u motorů, jimiž je znesnadněn poslech i nejcitlivějších naslouchacích přístrojů.

Třetím činitelem je bombardování za letu střemhlav, které zvýší účinnost bombardování a značně ztíží obranu. Cvičení ukázala, že v budoucnu nutno počítat s rychlými a nehluchými letouny, které ve velkých výškách dosáhnou pobřeží nepozorovaně. Tak budou mít možnost uchýlit se při náletu na cíle od stanoveného kursu a vyhnout se pozemní obraně, čímž se obrana ztíží a zabrání se včasnému a účinnému zasáhnutí stíhacích letounů. Abychom měli záruku dobrých výsledků, musili bychom mít nepřiměřeně velký počet stíhaček.

Čím více se zabýváme poznatky získanými z těchto cvičení, tím jasněji vidíme, že je nutno řádně zesílit hlavně obranu země. Je samozřejmé, že útok je ve válce nejlepší obranou, a přes veškeré dobré vlastnosti nových typů obranných letounů je právě tak důležité zesílit vzdušné útočné síly a nepříteli poškodit ještě před jeho startem vhodně vedenými útoky na jeho letiště neb jiná důležitá vojenská zařízení.

Přeložil kpt. A. Lipner.

Z cizích revuí.

LUFTWEHR, roč. 1935, čís. 7.

Armádní letecký den v Hendonu.

Tento tradiční a velmi populární anglický letecký den ukázal opět dokonalost materiálu a výcviku anglického vojenského letectva a přinesl několik zajímavých poznatků.

Pozoruhodné bylo radiotelefonní řízení stíhačů proti útočícím bombardovačům. Pozemní pozorovatelé hlásili radiotelefonicky objevivší se bombardovací letouny veliteli stíhacího letectva. Po vzletu byly stíhací letouny vedeny se země radiotelefonicky proti bombardovačům. Mezitím ve vzduchu velitelé rojů vydali radiotelefonicky jednotlivým letounům svých rojů příslušné rozkazy k boji (jeden roj útočil zezadu shora, druhý zespod).

Všechna radiotelefonní hlášení a rozkazy mohlo pomoci rozhlasu slyšet přihlížející obecenstvo. Překvapila přesnost a rychlost v provádění vydaných rozkazů. Byl podán přesvědčivý důkaz, jak daleko pokročila radiotelefonie při řízení letectva a jak důležitý je tento způsob spojení.

Útoky moderních a rychlých stíhačů na bombardovací letouny ukázaly značný pokles obratnosti a menší možnost útoků u těchto stíhaček, a to pro jejich větší váhu a rychlost. Staré stíhačky byly mnohem obratnější a mohly častěji útoky opakovat.

Z letounů budil pozornost stíhací letoun Fairey „Fantom“, vyzbrojený 1 kanonem 20 mm a 4 kulomety, z nichž 2 byly v trupu a 2 na křídlech. Rychlost „Fantomu“ s motorem 860 HP je přes 400 km/hod. a letoun jeví proti stejně silným stíhačkám překvapující obratnost.

Ilgen: Přízemní útoky a obrana proti nim.

Přízemní bitevní útoky se dobře hodí proti shromážděným jednotkám nebo kolonám na silnicích a proti letištím, tedy proti cílům kompaktním. Méně účelné jsou proti pěchotě rozvinuté na frontě, neboť tam jsou již cíle rozptýleny na velké ploše.

Hlavním účelem bitevních útoků je demoralisovat nepřítele.